

*Д. А. Павельчук,
студентка IV курсу 12 групи
Інституту прокуратури
та кримінальної юстиції,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ВИХОВАННЯ ТА ПЕРЕВИХОВАННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Розбудова України як демократичної правової держави вимагає вдосконалення організації відбування покарання у виді позбавлення волі й проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі. Справа ускладнюється тим, що покарання, виконуючи свою основну мету – кару, ігнорує інші цілі, у тому числі й виправлення засуджених. Більше того, час перебування особи в місцях позбавлення волі значно підвищує ймовірність учинення злочину в майбутньому [5; с. 188].

Зрозуміло, що відбування покарання засудженими є не стільки проблемою кримінально-виконавчою, скільки педагогічною, бо основною соціальною метою вважається виправлення і ресоціалізація засуджених задля повернення їх до нормального, правослухняного життя. Якщо це не досягається, система кримінального покарання та його виконання працюють ухолосту.

Виходячи з наведеного, пенітенціарна педагогіка – це галузь педагогічної науки, що вивчає організовану діяльність по виправленню осіб, що вчинили кримінальний злочин і засуджені до різних видів покарання.

Об'єктом виховної дії є особистість засудженого, що має помилкові або хибні погляди і переконання, асоціальну життєву філософію, яскраво виражені негативні риси.

У місцях позбавлення волі педагогічний процес регламентований нормами кримінально-виконавчого права і протікає в умовах ізоляції злочинців від суспільства, у колективі особливого закритого типу, педагогічно несприятливому середовищі, що може негативно впливати на особу.

У даному випадку доцільно вести мову про виховання як соціальне цілеспрямоване створення умов (матеріальних, духовних, організаційних) для розвитку людини. Важливе значення при цьому має спільна діяльність, взаємодія вихователя і вихованців, результатом яких повинні бути зміна,

формування, розвиток особистості з урахуванням її здібностей, інтересів, спрямованості.

Поняття «виправлення» і «перевиховання» часто уживаються разом, бо вони пов'язані між собою. Однак між ними є і відмінності.

Так, виправлення – це внутрішній процес, який супроводжується позитивними змінами окремих якостей і спрямованості особистості в цілому, результатом чого є готовність до самокерованої правослухняної поведінки. Перевиховання розглядається як докорінне перетворення, зміна, переорієнтація всієї особистості, усїєї сукупності внутрішніх негативно спрямованих якостей, переконань, мотивів.

Процес виправлення засуджених складається з таких частин: трудове, етичне, правове, естетичне, санітарно-гігієнічне, фізичне виховання.

Успіх виправлення засуджених залежить не тільки від діяльності вихователя, а й від внутрішньої активності самих засуджених, прагнення їх до самовиховання [1; с. 9–18].

Важливе місце в попередженні злочинності в системі державних інститутів займають органи та установи кримінально-виконавчої системи. Одним із завдань, що вони мають вирішити, є попередження злочинності.

Так, у ст. 1 наказу Міністерства юстиції України «Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими» від 04.11.2013 р. зазначено: відділення соціально-психологічної служби як основна організаційна ланка у структурі установи виконання покарань створюється для безпосереднього забезпечення оптимальних умов відбування покарання і проведення із засудженими соціально-виховної роботи для досягнення мети їх виправлення і ресоціалізації [2].

Науковці не раз вказували на існування численних прогалин у сфері правового регулювання й організації соціально-виховної роботи із засудженими. Зокрема, ця проблема досліджувалася такими вченими, як Л.В. Багрій-Шахматова, І.Г. Богатирьова, В.М. Вовк, А.П. Геля, В.А. Бадира, О. М. Джужа, Т.А. Денисова, О.Г. Колба, А.Х. Степанюк, С.І. Скокова, А.В. Скіць, С.В. Лучко, М.В. Романов, І.С. Яковець та ін. [5; ст. 189–190].

До 2003 р. поняття «виправлення засудженого» не було визначено на законодавчому рівні. У 2001 р. прийнято новий Кримінальний кодекс України, ч. 2 ст. 50 якого закріплювала, що покарання має на меті не тільки кару, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових злочинів як засудженими, так і іншими особами.

Із прийняттям Кримінально-виконавчого кодексу України у 2003 р. на законодавчому рівні наведено дефініцію «виправлення засудженого», що стало важливим кроком на шляху формування ефективного кримінально-виконавчого законодавства.

Так, у ч. 1 ст. 6 КВК вказується, що виправлення засудженого – це процес позитивних змін, які відбуваються в його особистості та створюють у нього готовність до самокерованої правослухняної поведінки.

За всіма змінами в особистості засудженого спостерігають передусім соціально-психологічні служби кримінально-виконавчих установ. Саме вони можуть першими виявити як позитивні, так і негативні зміни в особистості, відреагувати на це адекватними засобами та, як наслідок, вплинути на кінцевий результат виправлення засудженого.

Незважаючи на свою соціально-психологічну забарвленість, поняття «виправлення засудженого» має важливе юридичне значення [3; ст. 443–447].

У ст. 124 КВК вказано: «У колоніях проводиться моральне, правове, трудове, естетичне, фізичне, санітарно-гігієнічне виховання засуджених, а також інші його види, що сприяють становленню їх життєвої позиції, яка відповідає правовим нормам і вимогам суспільно корисної діяльності.»

Моральне виховання засуджених у виправній (пенітенціарній) педагогіці розглядається як процес формування особистості засудженого, його життєвої позиції.

Правове виховання є одним з основних напрямів виховної роботи і передбачає роз'яснення засудженим правових норм, затвердження і укріплення переконань у необхідності і корисності слідування їм, перетворення переконань на звичку поступати відповідно до норм, що визнаються.

Трудове виховання повинне бути орієнтоване на вироблення і закріплення в засуджених готовності до добросовісного виконання будь-якої суспільно корисної роботи, відповідального, чесного ставлення до справи, суворого дотримання виробничої дисципліни, нетерпимого ставлення до тих, хто ухиляється від роботи [4; с. 484–488].

На переконання А. В. Скиця: «Виконання непростих задекларованих завдань виправлення й ресоціалізації засуджених можливе за умови здійснення системного, цілеспрямованого та правильно організованого впливу».

Мета соціально-виховної роботи із засудженими визначена Л. П. Онікою, яка вказує, що «основною метою соціально-виховної роботи є формування й розвиток у засуджених якостей і навичок, що стимулюють зацікавленість у виправленні, прагнення до заняття суспільно корисною діяльністю, дотримання прийнятих у суспільстві встановлених правил поведінки» [6; с. 220–224].

Список літератури

1. Пенітенціарна педагогіка: наук.-метод. посібник для студ. вищ. навч. закл. // С. Я. Харченко, О. Л. Караман, Н. П. Краснова; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. – 329 с.

2. Про організацію соціально-виховної та психологічної роботи із засудженими : наказ Міністерства юстиції України від 04.11.2013 р. № 2300/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1863-13/print1383843723257357>.

3. Таволжанський О. В. Виправлення засудженого: до визначення поняття / О. В. Таволжанський // Актуальні проблеми права: теорія і практика: зб. наук. пр. – № 20. – Луганськ: Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля, 2011. – 588 с.

4. Таволжанський О. В. До питання основних напрямків соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі / О. В. Таволжанський // Актуальні проблеми права: теорія і практика. – 2012. – № 23. – Ст. 484–488.

5. Таволжанський О. В. Здійснення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі: фіксування та планування / О. В. Таволжанський // Серія: Юридичні науки. – 2014. – Вип. 6-1. – Т. 3. – С. 188–191.

6. Таволжанський О. В. Цілі соціально-виховної роботи з засудженими до позбавлення волі / О. В. Таволжанський // Вісник Запорізького національного університету: зб. наук. пр. Юридичні науки. – Запоріжжя: Запоріз. нац. ун-т, 2013. – № 3. – Ст. 220–224.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 1

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкіна та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т1 ., – 251 стр.
ISBN – 978-966-2740-95-0

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-95-0

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

ЗМІСТ

Андрєєв Є. О.	Гуманізація кримінально-виконавчого законодавства.....	3
Атрєп'єва М. Р.	Актуальні проблеми виконання та відбування покарань у місцях позбавлення волі.....	7
Біленький Д. В.	Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: щодо внесення змін до «Закону Савченко».....	10
Бойко В. О.	Поняття «злісне порушення встановленого порядку відбування покарання»: спірні моменти.....	13
Борох Ю. О.	Реалізація принципу справедливості під час відбування покарання.....	16
Бумба О. А.	Пробачія та стан упровадження в Україні.....	19
Васюк О. О.	Проблемні питання виконання покарання у виді штрафу.....	23
Вручинський Д. Г.	До питання визначення законного інтересу засуджених.....	28
Гавенко Т. Ю.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	31
Герасименко С. С.	Спонування засуджених до зразкової поведінки: метод «батоба» чи «пряника»?.....	35
Горшкова Я. С.	Про деякі проблемні питання, що виникають під час виконання покарання у вигляді штрафу.....	39
Дейнека П. В.	Перевищення меж при застосуванні заходів фізичного впливу в установах виконання покарань.....	43

Дорощенко К. В.	Відповідальність за несплату або ухилення від сплати штрафу.....	45
Дубанич М. Ю.	Правовий статус засуджених: до питання конституційного забезпечення права на працю засуджених до позбавлення волі.....	47
Дубровін С. І.	Використання категорії «ресоціалізація» стосовно неповнолітніх засуджених: окремі аспекти.....	50
Євтушенко Д. О.	Процес ресоціалізації неповнолітніх, звільнених з установ виконання покарання.....	53
Загурська А. В.	Щодо права засуджених на листування..	56
Зайкова Я. Ю.	Ресоціалізація при відбуванні покарання у виді арешту та обмеження волі: порівняння ефективності.....	60
Зосіч М. Ю.	Звільнення від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають малолітніх дітей.....	64
Кирилюк С. О.	Надання державній кримінально-виконавчій службі слідчих функцій.....	68
Кишеня В. С.	Наглядова пробація у Сполучених Штатах Америки. Перспективи застосування іноземного досвіду в Україні.....	72
Клименко С. С.	Проблемні питання звільнення від відбування покарання вагітних жінок.....	75
Клімашевський В. Д.	Проблемні питання процедури помилування в Україні.....	79
Коваль В. В.	Перспективи створення подвійної системи регулярних пенітенціарних інспекцій в	

	Україні з урахуванням досвіду зарубіжних країн.....	83
Козаченкова Д. С.	Щодо законних інтересів як елементу правового статусу засуджених.....	87
Козачок М. М.	Проблеми виправлення та ресоціалізації засуджених.....	89
Козій Н. А.	Введення інституту приватного виконання рішень.....	92
Крячко Л. Ю.	Особливості правового регулювання користування засудженими глобальною мережею Інтернет.....	96
Кудрявцева В. В.	Умови праці засуджених до позбавлення волі: деякі питання	100
Левандовська І. В.	Громадські роботи: міжнародний досвід і Україна.....	103
Левіна О. О.	Тактика виявлення осіб, схильних до суїциду. Профілактика суїцидів серед засуджених та осіб, взятих під варту...	107
Лисенко О. Е.	Розбіжності у визначенні поняття «громадські роботи» за Кримінальним та Кримінально-виконавчим кодексами України.....	110
Лукашова Є. В.	Соціально-виховна робота із засудженими (мета та способи).....	115
Малиш С. С.	Окремі аспекти соціально-виховної роботи з неповнолітніми, засудженими до позбавлення волі.....	119
Мартинюк Н. В.	Прихована проблема відповідальності осіб за ухилення від відбування покарання у виді громадських робіт.....	123
Масловська Ю. Ю.	Працевлаштування осіб, звільнених з місць позбавлення волі: окремі аспекти..	126
Мельник М. Г.	Застосування фізичного впливу,	

	спеціальних заходів, зброї до засуджених.....	129
Мешков С. В.	Ресоціалізація неповнолітніх засуджених.....	132
Мироненко А. А.	Міжнародний досвід пробації.....	134
Моржановська А. І.	Право на користування Інтернетом засуджених, які відбувають покарання, пов'язані з позбавленням волі.....	138
Насібулліна Н. Р.	Цілі покарання.....	141
Носач Є. О.	Досудова пробація як елемент оновлення системи юстиції України.....	146
Павельчук Д. А.	Виховання та перевиховання засуджених до позбавлення волі.....	147
Павленко В. О.	Чи можливе виправлення осіб, засуджених до довічного позбавлення волі?...	151
Павлуцька В. І.	Цілі покарання та кримінально-виконавчого законодавства.....	154
Пастушок Б. М.	Виправлення і ресоціалізація засуджених.....	157
Певень М. М.	Проблеми здійснення процедури помилування в Україні.....	160
Пищик К. О.	Спірні питання запровадження слідчих підрозділів Державної кримінально-виконавчої служби.....	163
Рева Н. М.	Щодо питання застосування громадських робіт.....	166
Романченко Д. І.	Щодо питання про міжнародно-правові правила поведіння із неповнолітніми засудженими.....	169

Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	173
Самойленко М. С.	Проблемні питання оцінки ефективності роботи органів і установ виконання покарань.....	177
Святокум А. Ю.	Запровадження центрів пробації для неповнолітніх осіб.....	181
Сергієнко В. М.	Місце суспільно корисної праці в системі заходів ресоціалізації засуджених до позбавлення волі	184
Синявський М. А.	Виправлення засуджених до позбавлення волі : міф чи реальність?...	189
Слюсар Д. Ю.	Впровадження приватних установ виконання покарання в Україні.....	192
Смиковська А. М.	Місце духовної та благодійної опіки церков у системі виховного впливу на засуджених осіб.....	194
Тарапунець В. В.	Загальна характеристика покарання у виді виправних робіт та відмежування його від виправних робіт як адміністративного стягнення.....	197
Тертична А. А.	Інститут пробації: необхідність подальшого впровадження в Україні.....	201
Ткачова А. С.	Виконання покарання у виді арешту: проблемні питання.....	204
Ткачук А. О.	Право засуджених на користування глобальною мережею Інтернет – нові можливості для ресоціалізації та соціальної адаптації засуджених.....	207
Федорець А. Є.	Інститут закінчення строків давності виконання обвинувального вироку як підстава для звільнення особи від	

	відбування покарання.....	210
Хакімова М. Т.	Порівняльний аналіз застосування заходів безпеки в установах виконання покарань України та Естонії.....	21
Харченко Я. Є.	Щодо питання реалізації досудової пробації 17 в Україні.....	
Шевченко А. І.	Кримінально-виконавча характеристика засудженої особи.....	221
Шпарага Д. Ю.	Умовно-дostroкове звільнення від відбування покарання.....	225
Штефан Є. О.	Форми впливу соціально-виховної роботи на засуджених до довічного позбавлення волі.....	290
Штокало Т. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	233
Шутов Д. К.	Деякі проблеми покарання у виді виправних робіт.....	236
Шутова Л. М.	Міжнародно-правовий аспект виконання громадських робіт.....	239
Ярова А. В.	Громадський вплив як засіб ресоціалізації засуджених.....	243

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 17,5. Облік.-вид. арк. 12,93.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911 . Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.